

Комплекс вправ для формування франкомовної граматичної компетенції у майбутніх викладачів з використанням навчальної комп'ютерної програми¹

Рубрика *EXERCEZ-VOUS* пропонує завдання на автоматизацію дій студента із *Subjonctif* на понадфразовому рівні, що відповідає **III етапу** оволодіння граматичним матеріалом. Для вдосконалення мовленнєвої граматичної навички вважається ефективним вживання ГС *Subjonctif* у складі діалогічних і монологічних висловлювань у комунікативній ситуації. На цьому етапі студент використовує граматичний матеріал у мовленні, що забезпечує перехід від навичок до вмінь завдяки вправам, в яких ГС *Subjonctif* вживається у відповідності до мовленнєвих обставин. Вправи цього типу проводяться на матеріалі зорових статичних реклам і динамічних відеореklam.

Приклад 13 (рис. 1).

Мета: вдосконалення навичок диференційованого вживання ГС під час їх репродукції в нових мовленнєвих ситуаціях.

Спосіб виконання: написання власних рекламних повідомлень з використанням вивчених ГС.

Опора: зорова реклама.

Рис. 1. Зорова реклама як опора вправи у написанні власного рекламного тексту

Consigne: *En vous inspirant de la pub “ Nous avons le monde à soigner ” rédigez votre texte publicitaire en exprimant les souhaits et la nécessité.*

Par exemple : Je voudrais que les enfants ne mendient pas dans la rue. Cet enfant doit aller à l'école.

1. J'aimerais que Il faut que....
2. Je voudrais que On doit.....
3. Je souhaiterais..... Il est indispensable de
4. Je désirerais que..... Cet enfant doit.....
5. J'espère que Nous devons tous.....

У цій вправі передбачається протиставлення граматичних форм *Subjonctif*, *Infinitif* та *Indicatif*. Запропоно-

¹ Продовження. Початок див. у попередньому числі журналу.

вана вправа має на меті активізацію вживання студентом *Subjonctif* для вираження бажання після виразів *J'aimerais que / Je voudrais que / Je désirerais que* та повторення вживання *Subjonctif* після виразу потреби *Il faut que*, що вивчалось у попередньому уроці. Після інших запропонованих виразів (*Je souhaiterais / On doit / Il est indispensable de / Nous devons tous*) очікується вживання *Infinitif* та *Indicatif* (після вираження сподівання – *J'espère que*). Ця вправа не передбачає перевірки НКП у зв'язку з можливим різноманітним лексичним наповненням ГС студентом. Вправа зберігається НКП за допомогою активації кнопки **Sauvegarder** для роздрукування та обговорення виконаних студентом варіантів в аудиторії або для перевірки викладачем.

Приклад 14 (рис. 2).

Мета: вдосконалення навичок вживання ГС *Subjonctif* шляхом її репродукції у нових мовленнєвих ситуаціях.

Спосіб виконання: складання рекламних повідомлень на основі запропонованих лексичних одиниць за поданим планом висловлювання.

Опора: зорові реклами.

Consigne: *En vous inspirant du spot 3 (biscuits Taillefine), rédigez une version télévisée pour les produits proposés. Rédigez votre texte suivant la structure :*

PERSONNAGE: Quand je choisis....., je veux que/j'ai envie que/je désire que.....

VOIX OFF présente le produit et ses avantages (identification de la compagnie et le slogan).

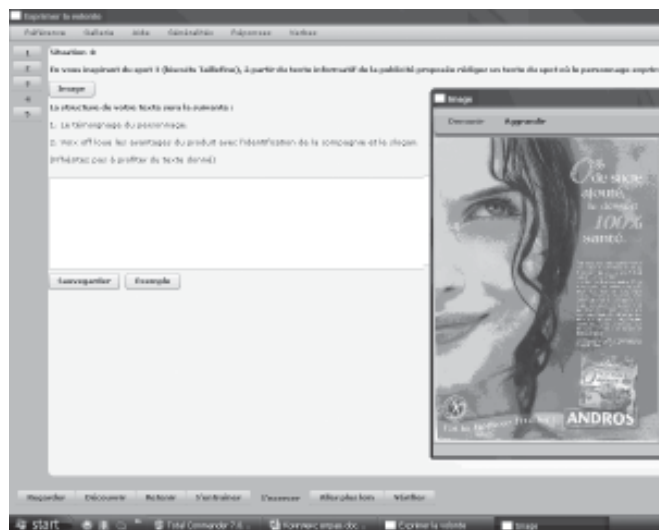

Рис. 2. Зорова реклама як опора вправи у написанні власного рекламного тексту за поданим планом висловлювання

- 1) un shampooing: rendre les cheveux plus beaux, plus forts, plus brillants (Organics).
- 2) un dessert: faire du bien pour ma santé (BJORC).
- 3) un rouge à lèvres: prendre soin de mes lèvres et tenir longtemps (CLARINS).

Студент може використати тексти запропонованих реклам для лексичного заповнення своєї телеверсії. Крім того, до кожного завдання пропонується приклад очікуваної відповіді, яким студент може скористатися, активувавши кнопки *Exemple 1/Exemple 2/Exemple 3*:

Exemple 1

Personnage : Quand je choisis un shampooing je veux qu'il rende mes cheveux plus beaux, plus forts, plus brillants.
Voix off : Vos cheveux sont vivants. ORGANICS leur rend la vie plus belle.

Після виконання вправи студент активує кнопку **Sauvegarder** для роздрукування та обговорення свого варіанта в аудиторії або для перевірки викладачем.

Мета вправ 13-14 – формування зв'язку ГС з різними ситуаціями й мовленнєвими інтенціями. Завдяки таким вправам удосконалюється операція вибору ГС відповідно до ситуації спілкування. І хоча вони залишаються спрямованими на граматичну форму, свідомість студента вже переключається на зміст висловлювання, на виконання комунікативного завдання.

Приклад 15 (рис. 3).

Мета: вдосконалення граматичних навичок та розвиток мовленнєвих умінь вживати *Subjonctif* у писемному мовленні.

Спосіб виконання: написання власних рекламних повідомлень за поданим планом.

Опора: зорова реклама.

Consigne: *En qualité de publicitaire imaginez une version télévisée pour le produit présenté. Précisez le public cible et le type de publicité.*

En vous inspirant du spot, rédigez le texte pour les personnages et la voix off.

La structure de votre message sera la suivante :

1. Le témoignage d'une personne exprimant ses souhaits pour le produit.
2. Voix off : Le texte informatif /argumentatif.

L'identification de la compagnie et le slogan.

Вправи цього типу також не передбачають перевірки НКП і зберігаються для подальшого роздрукування та обговорення / або перевірки шляхом активації кнопки **Sauvegarder**. Активація кнопки **Exemple** ілюструє можливі варіанти рекламних повідомлень відповідно до запропонованого завдання, які студент може переглянути в разі потреби.

Отже, наведені вище приклади є мовленнєвими вправами, оскільки мають розумово-мовленнєве завдання – створення письмового рекламного тексту, забезпечують природну ситуативність завдяки рольовому компо-

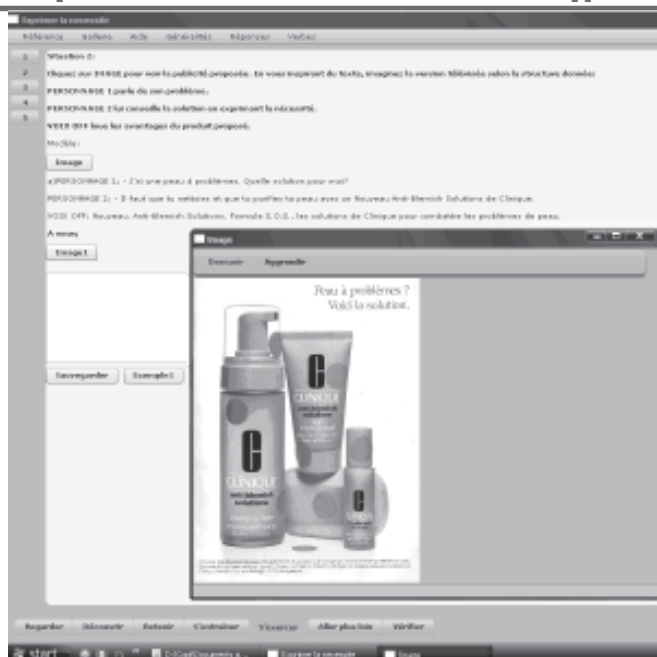

Рис. 3. Зорова реклама як опора продуктивної вправи

ненту; в ролі рекламіста створити відеOVERСІЮ для рекламованого продукту. Вони є також одномовними, забезпечують новизну інформації засобами нових комунікативних ситуацій (різні рекламовані продукти або послуги, зміст висловлювання тощо), забезпечують зверненість до певної групи потенційних клієнтів (уточнити/визначити тип споживача, кому адресована реклама), а також забезпечують максимальне комбiнування мовленнєвого матеріалу, що приводить до розвитку продуктивності мовленнєвого вміння висловлюватися у письмовій формі.

Рубрика **POUR ALLER PLUS LOIN** корелює з етапом систематизації граматичного матеріалу і містить професійно спрямовані вправи: *коригуючі, пояснювальні та вправи в укладанні схем/таблиць*. Ці вправи мають на меті узагальнити вивчений матеріал і служать для формування у студентів – майбутніх філологів – декларативних граматичних і процедурних методичних знань.

Приклад 16.

Мета: набуття декларативних граматичних / процедурних методичних знань укладати схеми для презентації ГС *Subjonctif* та *Infinitif* після виразів бажання.

Спосіб виконання: схематизація ЗМ.

Consigne: *Imaginez le schéma de la phrase où est exprimée la nécessité en vous appuyant sur les phrases données :*

Modèle : Je veux être belle. Schéma: Je veux +*Infinitif*

1. Je veux que mes cheveux soient beaux.
Schéma :.....[Je veux que + *Subjonctif*]
2. Il est désirable de ne pas grignoter entre les repas.
Schéma:.....[Il est désirable de + *Infinitif*]
3. Il est désirable que vous le voyiez.
Schéma: [Il est désirable que + *Subjonctif*]
4. J'espère que tu gagneras au concours.
Schéma : [J'espère que + *Indicatif*]

Приклад 17.

Мета: узагальнення вивченого матеріалу, набуття процедурних граматичних знань вживання *Subjonctif*, *Infinitif* та *Indicatif* після виразів бажання/ сподівання.

Спосіб виконання: заповнення таблиці переміщенням речень у відповідну колонку.

Consigne: *Quel mode choisir après les expressions données ? Remplissez le tableau avec les propositions ci-dessous.*

La principale	La subordonnée		
	Subjonctif	Infinitif	Indicatif
1. Je voudrais			
2. Je veux que			
3. J'espère			
4. J'espère que			
5. Il est désirable qu'			

- a) *ma voiture soit confortable.*
- b) *acheter une voiture.*
- c) *faire plaisir à toute la famille.*
- d) *elle respecte l'environnement.*
- e) *ma voiture sera pratique avec beaucoup de place.*

Приклад 18.

Мета: набуття процедурних методичних знань виправляти помилки у мовленні інших.

Спосіб виконання: вибір правильної відповіді.

1. *Que veux-tu que je fais?*
a) *que je fais* b) *que je ferai* c) *que je fasse*
2. *Je veux me faire de nouveaux potes.*
a) *me faire* b) *que je fasse* c) *que je ferai*
3. *J'espère que le monde changera.*
a) *que le monde changera*
b) *que le monde change*
c) *que le monde ait changé*

Приклад 19.

Мета: набуття декларативних граматичних і процедурних методичних знань пояснювати правила вживання / невживання *Subjonctif* після виразів бажання.

Спосіб виконання: вибір правильної відповіді.

Consigne: *Expliquez l'emploi des temps en choisissant l'explication convenable:*

1. *Que veux-tu que je fasse ?*
a) La phrase a deux sujets différents. Le verbe *vouloir* de la principale commande l'emploi du *Subjonctif* dans la subordonnée.
b) Le verbe *espérer* dans la principale commande l'emploi de l'*Indicatif* dans la subordonnée.
c) La phrase a un seul sujet. On emploie l'*Infinitif* dans la subordonnée.
2. *Je veux me faire de nouveaux potes.*
a) La phrase a deux sujets différents. Le verbe *vouloir/souhaiter* de la principale commande l'emploi du *Subjonctif* dans la subordonnée.

- b) Le verbe *espérer* dans la principale commande l'emploi de l'*Indicatif* dans la subordonnée.
- c) La phrase a un seul sujet. On emploie l'*Infinitif* dans la subordonnée.

3. *J'espère que le monde changera.*

- a) La phrase a deux sujets différents. Le verbe *vouloir* de la principale commande l'emploi du *Subjonctif* dans la subordonnée.
- b) Le verbe *espérer* dans la principale commande l'emploi de l'*Indicatif* dans la subordonnée.
- c) La phrase a un seul sujet. On emploie l'*Infinitif* dans la subordonnée.

Приклад 20.

Мета: узагальнення вивченого матеріалу і набуття декларативних граматичних і процедурних методичних знань пояснювати значення *Subjonctif présent* і правила його вживання / невживання після виразів бажання.

Спосіб виконання: вибір правильної відповіді.

Consigne: *Répondez en choisissant la bonne réponse:*

1. Le *Subjonctif* est employé toujours dans la complétive, quand le verbe de la principale exprime un souhait.
a) Vrai b) Faux
2. Le choix entre *le Subjonctif* et *l'Infinitif* dépend:
a) du verbe de la principale
b) de la présence d'un seul sujet ou de sujets différents
c) du verbe de la principale et du nombre des sujets
3. Le *Subjonctif présent* a seulement la valeur de simultanéité.
a) Vrai b) Faux

Отже, вправи цієї рубрики є умовно-мовленнєвими й концептуальними, мета яких – узагальнити вивчений матеріал для створення передумов переносу набутих граматичних навичок у нові комунікативні ситуації. Професійно спрямований характер вправ складає підґрунтя для формування лінгвометодичних умінь виправляти помилки і доступно пояснювати граматичні правила.

Кожний урок завершує рубрика *VÉRIFIEZ VOS CONNAISSANCES*, яка містить структурноорієнтовані вправи у виборі ГС та оформленні висловлювання відповідно до ситуації, а також продуктивні мовленнєві завдання створити рекламний текст для товару (за вибором студента). Ми поділяємо думку фахівців про перекладні вправи лише як засіб перевірки знань граматичних форм і лексичних одиниць. Зокрема, Ю.І.Пассов зазначає, що однією з умов формування навичок є одномовність вправ. А умовою розвитку вмінь є самостійність висловлювання, тоді як переклад керує висловлюванням студентів, дозволяючи в такий спосіб перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу¹. Ось чому переклад ми включили лише до рубрики *Vérifiez vos connaissances*.

¹ Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М.: Просвещение, 1991. – С. 78 – 79.

Мета останнього, **контролюючого етапу** – перевірити ступінь сформованості граматичних знань, мовленнєвих навичок та вмій студента висловлюватись, використовуючи *Subjonctif* у писемному мовленні.

Приклад 21.

Мета: перевірка рівня сформованості морфологічних навичок оформлення писемного висловлювання за допомогою *Subjonctif*.

Спосіб виконання: підстановка правильної форми дієслова.

Consigne: *Complétez les textes en mettant les verbes aux formes convenables:*

1. Tu veux te (faire) de nouveaux potes ? Envoie POTE au 6 16 17 ! (service mobile)
2. St Hubert Caligram est destiné aux personnes qui souhaitent (reduire) leur taux de cholestérol dans le cadre d'un régime adapté. (margarine St Hubert)
3. Je voudrais qu'il(faire) moins chaud dans ma chambre. (EDF gaz de France)
4. J'espère juste que vous(prendre) le temps de profiter de chaque instant. (Slai)
5. Que voulez-vous qu'on vous (dire) de plus ? (FORD)

Приклад 22.

Мета: перевірка рівня сформованості навичок диференційованого вибору ГС *Subjonctif* / *Infinitif* для вираження бажання.

Спосіб виконання: вибір ГС відповідно до ситуації.

Consigne: *Choisissez la bonne réponse.*

Que dire... ?

1.pour dire que vous voulez changer la couleur de vos cheveux?
 - a) Je veux que je change la couleur de mes cheveux.
 - b) Je veux changer la couleur de mes cheveux.
2. pour dire à votre ami que vous avez voulu acheter une nouvelle voiture ?
 - a) Un jour j'ai voulu que tu achètes une nouvelle voiture.
 - b) Un jour j'ai voulu acheter une nouvelle voiture.
3.pour dire à votre amie que vous lui souhaitez du bonheur ?
 - a) Je souhaite que tu sois heureuse.
 - b) Je souhaite d'être heureuse.

Вправи 20-22 перевіряються НКП за ключем шляхом активації гіперпосилання **Valider**.

Приклад 23.

Мета: перевірка рівня сформованості декларативних граматичних і процедурних методичних знань пояснювати правила вживання / невживання *Subjonctif* у ФМ.

Спосіб виконання: написання правил рідною та/або французькою мовами.

Consigne: *Savez-vous formuler les règles ? Ecrivez les règles de l'emploi du Subjonctif en opposition avec l'Infinitif // l'Indicatif après les expressions de volonté.*

Приклад 24.

Мета: перевірка рівня сформованості навичок вибору та оформлення писемного висловлювання за допомогою *Subjonctif*.

Спосіб виконання: переклад текстів з української мови на ФМ.

Consigne: *Traduisez les textes de pub en français:*

1. Ця дитина не дуже щаслива: вона тікає із своєї країни. Я хочу, щоб вона була щасливішою. Допоможіть їй, будь ласка. (UNICEF : Fonds des Nations Unies pour l'enfance).
2. Ви бажаєте зробити приємне усій родині ? Замовляйте продукти високої якості в Toupargel. Зателефонуйте до Toupargel !
3. Коли я вибираю фарбу для волосся, я хочу, щоб мій колір тривав довше. – Wella. Колір, який тримається удвічі довше.
4. Я не хочу, щоб у мене були вугрі. Я хочу, щоб моя шкіра була чистою і красивою. (Proactiv Solution)
5. У мене не дуже густі віи. Я б хотіла, щоб вони були густішими, і я сподіваюсь, що мій погляд буде виразнішим. – Туш Individualist від Yves-Saint Laurent.

У ході виконання цієї вправи студент може скористатися двомовним словником, активувавши відповідне гіперпосилання у верхній панелі інтерфейсу. До того ж студент має можливість порівняти свої відповіді з можливим варіантом перекладу, активувавши гіперпосилання **Exemple**. Свій варіант відповіді він зберігає, активувавши гіперпосилання **Sauvegarder**.

Остання вправа – продуктивне письмове висловлювання перевіряється викладачем після його роздрукування.

Приклад 25.

Мета: перевірка рівня сформованості вмій висловлювати бажання у писемному мовленні.

Спосіб виконання: написання рекламних текстів.

Опора: зорова реклама.

Consigne: *On vous propose quelques images publicitaires pour écrire à leur base un texte pour la version télévisée. Pour chaque situation, imaginez le type de pub et à quel type de public s'adressera votre spot. Imaginez le texte pour les personnages et pour la voix off. La structure de votre message sera la suivante:*

1. *Type de pub* :.....
Public ciblé :.....
PERSONNAGE 1 exprime ses souhaits pour le produit *VOIX OFF* loue les qualités du produit avec l'identification de la compagnie et le slogan.
2. *Dans le cadre d'une publicité sociale imaginez le texte au sujet «Nous avons le monde à soigner».* Vous avez quelques images à votre choix, imaginez les énonciations des gens exprimant leurs souhaits et la nécessité qui correspondraient à l'image choisie.

Отже, студент має можливість обрати один із запропонованих варіантів зорової реклами для створення власної телеверсії. Ця вправа є подібною до вправ тренувального етапу, тобто відповідає тому, чим студент оволодів раніше.

Комплекс комп'ютерних вправ для навчання ГС *Subjonctif*

Типи вправ	Види вправ	Приклад завдання до вправи
Концептуальні вправи (структурно-орієнтовані рецептивні)	Ідентифікація ГС. Диференціація ГС. Класифікація ГС. Диференціація ГС французької та української мов. Коригування ЗМ. Укладання схем до ЗМ. Заповнення таблиць ЗМ. Пояснення вживання ГС.	<ul style="list-style-type: none"> - Вкажіть речення, в яких виражена воля або бажання. - Вкажіть на значення <i>Présent du Subjonctif</i> у реченнях, обравши правильну відповідь. - Визначіть структуру. Заповніть таблицю прикладами з відеореklam. - Заповніть таблицю прикладами з reklam відповідно до кожної структури: <i>Vouloir + Nom / Vouloir + Infinitif / Vouloir + que + Subjonctif</i>. - Оберіть переклад, який найкраще ілюструє запропоновані ГС. - Виправте рекламні тексти, якщо потрібно, обравши правильний варіант. - Укладіть схему до запропонованих речень. - Який спосіб дієслова вибрати після виразів бажання? Заповніть таблицю запропонованими реченнями з рекламного тексту відповідно до зазначеного способу дієслова (<i>Subjonctif/ Infinitif/ Indicatif</i>). - Поясніть вживання ГС, обравши правильну відповідь.
Умовно-мовленнєві вправи (структурно-орієнтовані рецептивно-репродуктивні/ репродуктивні)	Трансформація ЗМ. Підстановка ЗМ. Доповнення ЗМ. Складання діалогічних / монологічних текстів з поданих елементів. Переклад з рідної мови на французьку.	<ul style="list-style-type: none"> - Виразіть свої бажання, трансформуючи речення за моделлю. - Виразіть бажання і сподівання мовця. Складіть речення з поданих елементів за моделлю. - Розкрийте дужки і доповніть рекламні тексти правильною формою дієслова. Зверніть увагу на способи дієслів. - Виразіть свої бажання за моделлю. Продовжіть речення. - Продивіться відеоролик без звуку. Складіть діалог для персонажів за поданим планом. У якому реченні Ви вжили б <i>Subjonctif Présent</i>? Порівняйте свій діалог з оригіналом. - Перекладіть рекламні тексти на ФМ.
Мовленнєві вправи (ситуативно-граматичні продуктивні)	Продуктивні висловлювання з використанням виучуваної ГС.	<ul style="list-style-type: none"> - В ролі рекламиста складіть відеOVERсію тексту для запропонованого товару на Ваш вибір. Структура вашої реклами буде такою: <i>Personnage</i> висловлює свої побажання про товар. <i>Voix off</i> : інформативний текст, ідентифікація фірми і слоган.

Узагальнимо розроблений нами і представлений вище комплекс комп'ютерних вправ для навчання ГС *Subjonctif* у таблиці.

З точки зору організації зворотного зв'язку, вправи у нашій НКП характеризуються як повністю керовані (приклади 1-12; 17-22), оскільки вони перевіряються НКП за ключем; частково і мінімально керовані (приклади 13-16; 23-25) – не перевіряються НКП, надається приклад очікуваної відповіді, відповіді зберігаються і роздруковуються.

Розроблений нами комплекс вправ з комп'ютерною підтримкою відповідає усім вимогам комунікативного підходу до навчання граматики ІМ. Зокрема, *принцип ситуативності* реалізується в презентації ГС *Subjonctif* у мовленнєвих ситуаціях, які пред'являються на основі відеотексту (іноді – зорової реклами) та організації вправлення з опорою на зорову рекламу / відеорекламу, що створює ситуативний контекст для формування граматичних навичок. Презентація та автоматизація граматичного матеріалу на основі автентичних рекламних текстів реалізує не лише принцип подачі нового навчального матеріалу у контексті, але й *принцип паралельного навчання мови і культури*. *Принцип функціональності* реалізується спрямованістю на презентацію функцій ГС *Subjonctif*, тенденцією до об'єднання мовного правила і мовленнєвої дії, а також наявністю мовленнєвого завдання до кожної вправи. *Принцип свідомості* реалізується забезпеченням усвідомлення студентами функціональних

і формальних особливостей ГС *Subjonctif* завдяки концептуальним вправам. *Принцип урахування РМ* реалізується на етапі ознайомлення з ГС у вправах на диференціацію граматичних явищ рідної та виучуваної мов. *Принцип домінуючої ролі вправ* забезпечується завдяки різновиду типів і видів вправ для оволодіння студентами ГС *Subjonctif*. Вправи з формування декларативних і процедурних граматичних знань співвідносяться з набуттям процедурних методичних знань про те, як пояснювати правила, укладати схеми та знаходити й виправляти помилки у писемному мовленні, що реалізує *принцип професійної спрямованості* вправ. Наявність у продуктивних завданнях рольового компонента (в ролі рекламиста створити відеOVERсію рекламованого товару) реалізує *принцип використання ролей*. Навчання ІМ з використанням НКП забезпечує індивідуальну траєкторію учіння студента, коли всі студенти працюють за однією програмою, але кожен з них – у своєму власному стилі учіння, виконуючи вправи стільки разів, скільки саме йому потрібно, і в тій послідовності, яка відповідає його індивідуально-психологічним характеристикам, що також реалізує *принцип індивідуалізації*.

Перспективи подальших наукових досліджень ми вбачаємо в експериментальній перевірці ефективності розробленого комплексу вправ з комп'ютерною підтримкою для навчання студентів мовних спеціальностей вживання ГС *Subjonctif* у писемному мовленні.

Д.А.Руснак (Чернівці)